

[14. 51.]

BIJLAGE B.

Distrieten Boven-Cottica en Perica.

Zoo als in de Memorie van Toelichting, gevoegd bij de statistieke opgave van de distrieten Boven-Cottica en Perica over het jaar 1868 in het hoofdstuk Communicatie te land en te water is vermeld, bestaat die communicatie uitsluitend *te water*, met uitzondering van een klein gedeelte in Boven-Cottica, westwaarts van het station Ephrata, bestaande uit een voetpad van plantage Kleinhoop, langs Twijfelachtig, naar L'Aventure, en van plantage Molhoop, langs Liverpool, naar het etablissement Charlottenburg.

De middelen beschikbaar tot het onderhoud van die communicatie zijn zeer gering, daar het getal der gezamenlijke gecontracteerde arbeiders op de zes plantages, die daarvoor, volgens de bestaande bepalingen, op ultimo Januarij 1868, 190, en op ultimo December 1868, 207 hoofden bedroeg; zoodat het *ten allen tijde* in goeden staat houden der bruggen en wegen bij zulk eene geringe bevolking, een zeer zware last, en bovendien van weinig nut is, zoolang slechts enkele plantages daardoor aan elkander verbonden zijn.

In de twee laatste jaren is er dan ook slechts gelet op het noodzakelijkste onderhoud en werd de naleving hiervan, bij iedere halfjaarlijkse inspectie, nagegaan en beoordeeld.

Indien er dus van verbetering der bestaande communicatie sprake is, dient in de eerste plaats het voetpad, dat langs de bovengenoemde plantages loopt, tot een goeden rijweg ingerigt te worden, die wel niet minder dan 12 voet breed zal behooren te zijn en waarvan de kosten op f 6000 à f 8000 worden geraamd.

Bij het opgeven der verbetering en uitbreiding, die in de twee laatste jaren heeft plaats gevonden, dient de poging vermeld te worden, waarvan ook de Memorie gewaagt, namelijk het herstellen van de communicatie te land, van plantage L'Aventure, over Nieuw Levant naar Molhoop, waardoor al de beneden het school- en kerketablissement Charlottenburg gelegen plantages over land met elkander gemeenschap zouden hebben.

Daar dit werk echter, zoowel ter besparing van kosten, als om de plantages niet door het opvorderen van arbeiders te bezwaren, door strafarbeiders geschiedde, en deze zeer gering in aantal waren, vorderde zelfs het openkappen van een voetpad zoo langzaam, dat men genoodzaakt was dit werk, uit gebrek aan handen, te staken.

Het zoude echter zeer wenschelijk zijn, dat dit plan wierd uitgevoerd, hetgeen werkelijk tot groot gerief der beneden Ephrata gelegene plantages zijn zoude, vooral indien Ephrata met het etablissement Charlottenburg werd verbonden, waardoor er communicatie van dit station tot plantage Kleinhoop zoude zijn.

De verbinding van L'Aventure met Nieuw Levant, zijnde 60 kettingen, is gemakkelijk daar te stellen, doch is van weinig of geen nut, zoolang laatstgemelde plantage niet met Molhoop vereenigd is.

Bij het herstellen van dit gedeelte der verlaten communicatie doen zich echter vele bezwaren voor, voornamelijk daar de bewoners het niet eens zijn over de rigting die zal moeten gevolgd worden, om die communicatie op de kortste en minst kostbare wijze daar te stellen.

Bovendien is de kortste afstand ongeveer 175 kettingen en is het meer dan waarschijnlijk dat er aanmerkelijke

omwegen zullen moeten gemaakt worden, daar de Paramaricakreek, die tusschen deze beide plantages ligt, zeer breed is, en dus het leggen van een brug van aanmerkelijke lengte noodig maakt.

De eigenaar en gezagvoerder der plantage Molhoop heeft zich echter bereid verklaard een voldoende aantal arbeiders af te staan om den weg open te kappen, indien hem zulks door het bestuur wordt vergoed, terwijl hij dan verder in overleg zoude willen treden om die communicatie geheel in orde te brengen.

Zoolang echter de bepaalde rigting niet is aangewezen, kan hiervoor, zelfs bij benadering, de benoodigde som niet worden opgegeven.

Daar er reeds een voetpad is van plantage Molhoop over Liverpool naar Charlottenburg, zal dit zonder vele kosten tot een geschikten weg kunnen worden ingerigt, zoodat dan nog alleen overblijft de afstand van Charlottenburg tot het station Ephrata.

Tusschen deze twee plaatsen bevinden zich vier verlaten plantages, terwijl de afstand circa 225 kettingen bedraagt.

Het leggen van minstens zeven bruggen zal noodzakelijk zijn, doch de digtheid der Cappewerie maakt het begaan dier vroegere communicatie ondoenlijk, zoodat het niet mogelijk is de juiste lengte der benoodigde bruggen op te geven, zonder dat er vooraf een pad worde opengekapt.

Bij de aangehaalde poging tot het kappen van een dergelijk pad door enkele strafarbeiders, heeft men er zich dan ook eenigzins en denkbeeld van kunnen vormen, hoe vele bezwaren zich telkens voordoen bij het herstellen eener vroeger bestaan hebbende communicatie en zal deze bewering gereedelijk bij een ieder ingang vinden, die bekend is met de omstandigheid, dat die communicatie, de een vroeger de andere later, gedurende een tijdvak van 20 à 25 jaren verlaten zijn.

Bovendien doen zich bij het herstellen der wegen telkens nieuwe bezwaren op, voortspruitende uit laagten, die opgehoogd, moerassige plekken, die gedempt, gedeelten, die bepodderd, omwegen, die gemaakt moeten worden.

Doch vooral bij het leggen van bruggen, doen zich al die bezwaren dubbel gevoelen.

Daar, waar vroeger een brug van 20 voet lang voldoende was, zal nu welligt eene van 40 naauwelijks toereikende zijn, aangezien bij het verlaten der vele tusschenliggende plantages, de sluizen, die tevens tot overgangspunten dienden, niet alleen zonder opzigt en onderhoud bleven, maar na verloop van vele jaren ondermijnd, gebroken, gedeeltelijk gesloopt en gedeeltelijk weggespoeld zijn, zoo dat dit na verloop van tijd noodwendig verbrediging van het vaarwater ten gevolge had, hetgeen alleen verholpen kan worden door meerdere lengte der bruggen, of door het maken van omwegen, ten einde een meer geschikt overgangspunt te vinden.

Wat hiervan ook zij, aanzienlijke vermeerdering van kosten is van dit alles een noodwendig gevolg.

Tot eene raning hiervan is niet alleen kennis van een deskundige noodig, maar ook voorafgaand plaatselijk onderzoek, om, door het kappen van voetpaden, eenigzins bekend te kunnen worden met het terrein, hetgeen mij door de verschillende daarmede belaste commissien verklaard is, niet doenlijk te zijn, zoodat het niet mogelijk is daarvoor, zelfs bij benadering, met eenigen grond, eene

som op te geven, daar die kosten al te zeer afhankelijk zijn van de moeilijkheden, die men bij het aanleggen van nieuwe, of het herstellen van reeds lang verlaten communicatiën ontmoeten zal.

Zoo is mij onder andere als uitslag van een onderzoek ter herstelling der communicatie van Ephrata naar Munnickendam, zijnde een afstand van een en een half uur, medegedeeld, dat er vier bruggen van 45, 50, 62 en 75 voet moeten gelegd worden, en zonder deze bruggen, zoude natuurlijk het herstellen dier wegen zelve geheel nutteloos zijn.

Bovendien bestaan de voorpolders, door de herhaalde doorbraken, bijna in het geheel niet meer, zoodat er nieuwe polders moeten gemaakt worden, want, al trok men door die verlaten plantages eene rechte lijn, dan zouden toch de voorpolders in orde moeten wezen, tenzij de weg zoo hoog werd gelegd, dat hij boven den hoogsten waterstand gemaakt werd.

Van de plantage Munnickendam naar de Dageraad, zijnde een afstand van 2 uur, zijn er 14 bruggen van 30 tot 74 voet lengte noodig, om eene geregelde verbinding daar te stellen.

Die bruggen zullen, van plantage Munnickendam af gerekend, moeten zijn van 55, 44, 35, 65, 54, 74, 36, 72, 62, 40 en 60 voet lengte, en de daar langs loopende voorpolders zullen allen zoo goed als geheel vernieuwd moeten worden.

De twee daarop volgende bruggen, de eene van 40 en de andere van 30 voet lengte, zouden, uit hoofde van aanslibbing der zee, zoo lang die plantages niet in bewerking kwamen, door het leggen van dammen kunnen vervangen worden, en zoude dat gedeelte ook geen bezwaar opleveren wat de voorpolders betreft; alleen zou er dan nog verder, alvorens de plantage de Dageraad te bereiken, eene brug van 65 voet lengte benodigd zijn.

Het is dus niet wel doenlijk, om zelfs bij benadering eene som op te geven, die tot dekking der kosten zal benodigd zijn.

Indien men hierbij bedenkt, dat dit slechts een afstand van 3 uur is en dat alle plantages oostwaarts van Munnickendam gelegen dezelfde, zoo niet meerdere zwaarigheden zullen opleveren, dan behoeft het mijns inziens niet verder te worden aangetoond, dat het herstellen der communicatie in deze districten hoogst moeilijk en kostbaar zijn zoude, waarbij nog in het oog dient gehouden te worden, het aantal handen, dat voor dit reusachtige werk zoude benodigd zijn; terwijl de tegenwoordige geringe bevolking nauwlijks voldoende is, om het kleine gedeelte, dat van de nog bestaande plantages in bewerking is, te bebouwen en dienstbaar te maken aan de directe belangen der eigenaren.

Ten einde echter enigzins een overzicht te geven van de afstanden, die te land, alleen door het daarstellen van communicatie, zouden af te leggen zijn, volgt eene globale opname der afstanden (in kettingen) van plantage tot plantage, waarbij achter iedere afstand gevoegd is het getal verlaten plantages, die zich tusschen elke twee in bewerking zijnde concessien bevinden.

Van plantage	Tot plantage	Aantal kettingen.	Aantal verlaten plantages.
de Jonge Bijenkorf.	Kleinhoop.	190	3
Kleinhoop.	Twijfelachtig.	60	—
Twijfelachtig.	L'Aventure.	50	—
L'Aventure.	Nieuw Levant.	60	—
Nieuw Levant.	Molhoop.	175	1
Molhoop.	Charlottenburg.	80	2
Charlottenburg.	Ephrata.	225	4

Van plantage	Tot plantage	Aantal kettingen.	Aantal verlaten plantages.
Ephrata.	Munnickendam.	450	3
Munnickendam.	de Dageraad.	600	14
Munnickendam (Motkreek.)	Zeldenrust.	350	4
Zeldenrust.	Lunenburg.	275	5
Lunenburg.	Groot Marseille.	250	5
Groot Marseille.	La Paix.	100	—
Bronswijk.	Monsort.	850	15
"	Poelwijk (Wassamoe.)	625	12
de Eendracht.	Rustenburg.	200	2
Rustenburg.	Sardam.	300	2
Sardam.	Nieuw Clarenbeek.	150	—

Hieruit blijkt dat er ongeveer 5000 kettingen lengte tot communicatie zouden moeten worden ingerigt, waarbij over minstens 72 verlaten sluizen, bruggen gelegd moeten worden.

Aangezien verder uit het bovenstaande blijken kan, hoe hoogst moeilijk het is, om slechts eene raming der onkosten op te geven voor het herstellen van een gedeelte eener communicatie, die men in den tegenwoordigen toestand, niettegenstaande vele zwaarigheden, heeft opgenomen, dan ben ik, uit hoofde der gebrekkige gegevens verpligt, mij te onthouden van het verder opgeven van sommen, die noodig zullen zijn tot het herstellen der communicatie te land in deze districten.

De communicatie is dus nagenoeg geheel te water, en vereischt deze alleen daar verbetering en uitbreiding waar het vaarwater zoo smal is, dat dit de noodzakelijkheid medebrengt, de oevers te doen schoonhouden, om het digtgroeijen te beletten, zoo als met de Motkreek het geval is, die van plantage Munnickendam naar zee loopt, of wel, de stroom zoo gering, dat door aanslibbing het vaarwater steeds ondieper wordt, zoo als met de Craskreek, die eene verbinding tusschen de rivieren Boven-Cottica en Boven-Commewijne daargestelt, gebeurt.

In 1866 werd de Motkreek in veel verbeterden staat gebracht, door het openkappen langs de oevers, en het verwijderen van stompen en overhangende boomen, hetgeen van zulk een gunstigen invloed was dat het eerst nu noodig is, op enkele plaatsen dier kreek hetzelfde te herhalen, hetgeen waarschijnlijk zonder onkosten door strafarbeiders zal kunnen geschieden.

In 1865 werd de Craskreek schoongemaakt en zooveel mogelijk uitgedolven.

Daar die kreek niet alleen vele kronkelingen heeft, maar de rigting bijna loodregt staat op die der genoemde rivieren, geeft dit, meer nog dan de betrekkelijk geringe breedte, aanleiding, dat het hoogst noodzakelijk is, de oevers geregeld schoon te houden, hetgeen dan ook in 1867 en 1868 geschiedde.

De spoedige aanslibbing maakte het zelfs reeds het vorige jaar noodig, dat vaarwater te doen uitdelven, doch was het seizoen alstoen reeds te ver gevorderd, om daarmee met goed gevolg te kunnen beginnen.

Door den betrokken districts-commissaris is echter reeds in het begin der vorige maand eene commissie benoemd, om onderzoek te doen naar den toestand dier communicatie, daarover rapport uit te brengen, en de middelen aan te geven, die zullen kunnen strekken om dit vaarwater in meer duurzaam goeden staat te brengen.

Naar aanleiding van den uitslag van dit onderzoek, is de

noodzakelijkheid gebleken een daartoe strekkend voorstel aan het bestuur in te dienen, hetgeen dan ook binnen kort zal plaats hebben, zoodat ik vermeen mij tot de mededeeling te kunnen bepalen, dat er eene som van p. m. f 3000 noodig wordt geacht om de Craskreek in beter bevaarbaren toestand te brengen.

Ephrata, den 6den Augustus 1869.

De waarn. Districts-commissaris,

(get.) W. C. JELTES.

Beneden-Comewijne, Commetewane en Boven-Commewijne.

BENEDEN-COMMEWIJNE.

De bestaande communicatie te land in dat district loopt veelal over de voorpolders der verschillende plantages en wordt van af Zoelen tot aan Spieringshoek in zoo verre onderhouden, dat zij in den droogen tijd begaanbaar is.

Van af Spieringshoek loopt de weg over het middenpad naar de achterlijn dier plantage, van daar gaat hij, de achterlijn volgende, naar den voerpolder van de verlaten plantages Stolkersvliet en Vrieshoop in de Orelanakreek, van waar hij verder langs den linker oever dezer kreek tot aan den verlaten post Montpellier loopt.

Dit gedeelte der communicatie is sedert 1864 geheel verwaarloosd, en moet derhalve op nieuw worden opgekappt en in orde gebracht.

Van af den post Montpellier, alwaar men met eene corjaal over de kreek wordt gezet, loopt een weg over eene zandrits naar de plantage Nieuwzorg in de Commetewanekreek.

Sedert 1863 echter is ook deze weg, die anders weinig onderhoud vordert, niet meer schoongemaakt, zoodat hij thans geheel begroeid en onbegaanbaar is.

Eindelijk bestond er een weg welke van af den post Montpellier langs den rechter oever der Orelanakreek terug loopt naar de plantage Vrouwenvliet en over het middenpad van deze en van de plantage Weltevreden weder aan den oever der Commewijne terugkomt. Van hier ging hij over de plantages Akkerboom en de Nieuwe Grond naar Nieuw Roeland, en van daar eindelijk naar de plantage Schoonoord en het district Commetewane.

Deze communicatie werd evenwel reeds in de laatste jaren der slavernij niet meer onderhouden, en heeft voor het oogenblik ook weinig of geen waarde.

De communicatie te water in het district Beneden-Comewijne, is, met uitzondering van de Orelanakreek, welke thans dicht begroeid is, in bruikbaren staat.

De beschikbare middelen tot onderhoud van de communicatie te land, bestaan van bestuurswege alleen in den arbeid van de in het district aanwezige gestraften, welke evenwel, in verhouding tot den omvang van het werk, al zeer luttel is, ja niets beteekenend mag genoemd worden.

Overigens moet in dat onderhoud, volgens de nog bestaande bepalingen, voorzien worden door de eigenaren van de plantages waarover of waarlangs de communicatie zoo te land als te water loopt.

Dat daaraan evenwel niets meer wordt gedaan dan volstrekt noodig is om in geene boeten voor verzuim te vervallen, behoeft nauwelijks gezegd te worden.

De schaarschte toch aan arbeiders voor den grooten landbouw en de daaruit volgende hogere waarde van dien arbeid, maken het voor de betrokken eigenaren hoogst bezwarend in dat onderhoud te blijven voorzien.

Uit dien hoofde werden in de jaren 1863, 1864 en 1865, ter tegemoetkoming aan dat bezwaar, door den toenmaligen commissaris al de daarvoor beschikbare gestraften aan de wegen te werk gesteld, en voor zoo ver de krachten reikten, verbeteringen aangebracht.

In de laatste twee jaren hebben daaraan echter geene verbetering en uitbreiding plaats gevonden, omdat gedurende dat tijdvak, de met dwangarbeid gestraften, meest allen in Paramaribo of elders hunne straf ondergingen.

Aangezien alzoo de bestaande communicatie te land, zoo als hiervoren werd opgegeven, voor een gedeelte gebrekkig en voor het overige deel thans geheel onbruikbaar is, en eene goede werking van onderscheidene hoogst gewichtige belangen, waaronder die van het onderwijs en der geneeskundige dienst, welke zeker wel het eerst geregeld zullen worden, met eene goede communicatie te land ten naauwste samenhangt, zoo is het, dat de ondergeteekende niet schroomt, met den meesten ernst op eene spoedige en radicale verbetering en uitbreiding der communicatie in dit district bij het bestuur eerbiedig aan te dringen.

Het over deze aangelegenheid in de Tweede Kamer verhandelde heeft te zeer zijne sympathie, dan dat hij niet met grooten ijver en ingenomenheid de naar aanleiding daarvan door Uwe Excellentie gedane opdracht, zoude hebben benuttigd, om met de meeste naauwgezetheid na te gaan en te doen nagaan » welke verbetering en uitbreiding aan de opgemelde communicatie al dadelijk wenschelijk zijn, en mitsdien zoodra doenlijk behooren te worden aangebracht » en welke de daaraan verbonden kosten zullen zijn.

De beantwoording dier vragen dient hij evenwel vooraf te doen gaan, met te zeggen, dat een weg, wil hij aan de matigste vereischten voldoen en derhalve werkelijk nut hebben, volgens zijne opinie, van genoegzame breedte en overigens zoodanig moet zijn, dat hij *ten allen tijde* niet alleen voor voetgangers en ruiters, maar evenzeer voor rij- en voertuigen begaanbaar wezen moet.

Hiervan uitgaande, heb ik bij het ingestelde onderzoek naar den tegenwoordigen staat der wegen, en de daaraan te brengen verbetering en uitbreiding, voorop gesteld, dat aan den weg, welke nu slechts van 6 tot 15 voeten breed is en op zeer weinige plaatsen voor rij- en voertuigen gebruikt zoude kunnen worden, over zijne gansche uitgestrektheid eene breedte tusschen de trenzen, van 25 tot 35 voeten moet gegeven worden.

Voorts, dat de oude weg, waar hij met minder kosten en tot grooter gerief in eene andere rigting gebragt kan worden, niet behouden zal worden, terwijl eindelijk, ten aanzien der bruggen werd bepaald, dat deze eene breedte van 10 tot 12 voeten binnen de leuningn moeten hebben en van solide materialen zullen worden zamengesteld.

Eene naauwkeurige opneming en daarnaar gemaakte berekening van kosten heeft tot de uitkomst geleid, dat eene verbetering en verbredening, in den boven opgegeven zin, van den tegenwoordigen weg en der daarin gelegen bruggen van af de plantage Zoelen langs den oever der Commewijne door het middenpad der plantage Spieringshoek tot aan den voerpolder van Stolkersvliet in de Orelanakreek, eene uitgave aan arbeidsloonen en materialen zoude vorderen van ongeveer f 13 000

voorts zijn de kosten voor het schoonmaken der Orelanakreek en voor het in goede orde brengen van den weg van af Stolkersvliet tot aan den verlaten post Montpellier geraamd op plus minus 6 000

en die voor het aanmaken van eene brug over de genoemde kreek op de hoogte van den opgemelden post, ter verbinding met den weg naar Nieuwzorg in de Commetewane, op 850

eindelijk is voor het openkappen van den weg van af Montpellier tot aan Nieuwzorg welke reeds eene voldoende breedte heeft en derhalve weinig voor verbetering zal worden berekend eene som van. 500

Te zamen. . . f 20 350

Eene verbetering en uitbreiding der hiervoren omschreven communicatie komt mij in de allereerste plaats hoogst wenschelijk voor, omdat zij loopt door het meest bevolkte gedeelte van het district, en zij tevens eene zeer noodige verbinding daarstelt met de plantages gelegen in de Commetewanekreek.

De daaraan te verrigten werkzaamheden zullen, onder de gegeven omstandigheden, wel niet anders dan door opgevoerde arbeiders kunnen verrigt worden, en dat wel met zoodanig aantal, dat zij voor het grootste gedeelte althans in één jaar tijds kunnen afloopen.

De strafarbeiders, welke na de komst van den ondergeteekende in het district, dadelijk weder aan de verbetering van den weg, daar waar deze het slechtst was, werden te werk gesteld, zijn echter te weinig in getal om alleen daarmede iets degelijks te kunnen uitvoeren, of althans er die vorderingen mede te maken, welke in het belang der zaak vereischt worden.

Eene opneming van den in vroeger tijden bestaan hebbenden weg van af den verlaten post Montpellier, loopende langs den regter oever der Orelanakreek naar de plantage Vrouwenvliet, en verder over het middenpad van deze en van de plantage Weltevreden naar den oever der Commewijne en van daar over de plantages Akkerboom, de Nieuwe Grond en Nieuw Roeland naar de plantage Schoonoord in de Commetewane, heb ik voorshands niet noodzakelijk geoordeeld, omdat de meeste plantages waar langs hij loopt verlaten, en de overigen tot zoogenaamde grondjes gereduceerd zijn, zoodat de enorme kosten van vernieuwde daargestelling van dezen weg en van zijn onderhoud op verre na niet in evenredigheid zouden zijn tot het daarvan te verwachten nut.

DISTRICT COMMETEWANE.

In dit district bestaat geene communicatie te land.

In vroeger jaren bestond er een weg van af de plantage Sinabo langs de zandrits naar Cannawappibo in de Boven-Commewijne, welke wel is waar met betrekkelijk weinig kosten weder in orde zoude te brengen zijn, doch mij voorkomt voor het tegenwoordige niet direct noodig te wezen.

De Commetewanekreek evenwel, waarvan de oevers tijdens de slavernij geregeld elk jaar werden opengekapt en schoongemaakt door Kommando-negers, vereischt thans, nu daaraan sedert 1863 niets is gedaan, dringend verbetering.

Immers zijn de beide oevers dier kreek reeds zoodanig begroeid, dat de doortocht voor ponten en tentvaartuigen zeer moeilijk wordt en de van tijd tot tijd overvallende boomen dien doortocht dikwijls geheel belemmeren.

De geraamde kosten voor het in voldoende staat brengen van dit voor alsnog onmisbare vaarwater bedragen de som van f 2000.

Bij deze berekening is tot basis genomen het openkappen en schoonmaken der beide oevers ter breedte minstens van 40 voeten aan elke zijde, en zulks wel in de verwachting, van dan daardoor te gelijker tijd eene communicatie te land langs de in deze kreek gelegen plantages te kunnen daargestellen.

Ook voor dit werk zullen de benoodigde arbeiders, tegen betaling van loon, van de in dat district gelegen plantages dienen te worden opgevorderd, aangezien daartoe geene andere beschikbare middelen voorhanden zijn.

DISTRICT BOVEN-COMMEWIJNE.

De communicatie in dit district bestaat tot dusverre uitsluitend te water, en vordert geen onderhoud en voor eerst ook geene verbetering.

Evenwel vindt in de rivier de Boven-Commewijne, waarnaar het district zijn naam draagt, hare uitwatering de zoogenaamde Craskreek, welke eene gemeenschap daargestelt tusschen de districten Boven-Commewijne en Boven-Cottica.

Het nut dezer gemeenschap is reeds bij onderscheidene gelegenheden aan de aandacht van het Bestuur onderworpen en daarom zal, op grond daarvan, binnen weinige dagen terug worden gekomen op een reeds vroeger gedaan voorstel tot het in bevaarbaren staat brengen van dat vaarwater, waarvoor de kosten laatstelijk zijn begroot op f 3000.

In de twee laatste jaren is aan deze communicatie, die in zeer onvoldoenden staat verkeert, geene verbetering gebragt, en waren daartoe ook geene middelen beschikbaar.

Indien er overigens nu of later van eene daargestelling eener communicatie te land in dit district sprake mogt kunnen zijn, zoude ik eenen weg van af den post Somseldijk langs de plantages Bergerac, Breukelerwaard, La Jalousie, Goudmijn tot aan Rozenburg ten zeerste kunnen aanbevelen.

Naardien intusschen de daaraan verbonden kosten, welke op f 12 500 begroot worden, nog al aanzienlijk zijn, zoo acht ik het voor alsnog overbodig te dien aanzien bij deze een gemotiveerd voorstel te doen.

En hiermede vleit zich de ondergeteekende aan Uwer Excellentie's opdragt zoo veel mogelijk te hebben voldaan.

De Districts-commissaris van Beneden-Commewijne, Commetewane en Boven-Commewijne,

(Get) N. VAN DEN BRANDHOF.

Districten Beneden-Cottica en Matappica.

Bestaande communicatie te land en te water.

§ a. Er bestaat een communicatiepad te land over alle plantages in het district Beneden-Cottica, met uitzondering van de plantage de Resolutie, en eveneens over alle plantages in het district Matappica, met uitzondering van de plantage Alliance en de veekweekgronden George Hendrik en Anna Catharina.

Beide districten zijn met elkander in verbinding gebragt door een communicatiepad, loopende over de verlaten plantages, welke gelegen zijn tusschen de plantages Picardie en Constantia.

De weg vangt aan op de plantage Pieterszorg in Beneden-Cottica, loopt over alle plantages aan den regter oever der rivier Commewijne tot en met de verlaten plantage Saphir, voorts over den zijlijn tusschen de plantages Constantia en Nieuw Meerzorg in het district Matappica, en verder van Constantia over alle plantages aldaar, gelegen aan den westelijken oever der groote Matappica- en Warappa-kreeken tot op de plantage Esthersrust.

Ter hoogte van de verlaten plantage Jacobsdal en het daar tegenover gelegen etablissement van de Moravische Broedergemeente Anna'szorg, bestaat eene brug over de Warappa-kreek, welke eene communicatie daargestelt met den oostelijken oever der kreek.

Het communicatiepad vangt hier aan op de plantage Badensteyn en loopt over alle op dezen oever gelegen plantages tot en met Kerkshoven.

Van hier is eene verbinding gemaakt met de Matappica-kreek, loopende het pad over den zijlijn tusschen Kerkshoven en de verlaten plantage Staf-Arons, over een gedeelte van den achterpolder van Landlust, en verder over de zijlijn tusschen Landlust en Goosen tot op den voorpolder der laatstgenoemde plantage.

Van hier loopt de communicatie over de aan den westelijken oever der Matappica-kreek gelegen plantages tot op de plantage Vaderszorg, of liever, daar voorbij tot tegenover de veekweekgronden George Hendrik en Anna Catharina.

Wijders bestaat er een communicatiepad over de zijlijnen tusschen de plantage Adrichem en den veekweekgrond Livonia en de plantages Anna'szorg en Moed en Kommer, waardoor eene verbinding wordt daargesteld tusschen den weg langs de Matappica- en dien langs de Warappa-kreek.

Communicatie te water hebben alle plantages in deze districten, op de rivieren Suriname (voor zoo veel Resolutie betreft) en Commewijne en de kreeken Groot-Matappica, Warappa en Klein-Matappica.

Middelen beschikbaar tot onderhoud.

§ b. Het onderhoud dezer communicatie rust op de eigenaren van den grond waarover zij loopen (zie hoofdstuk VII van het reglement op het beheer der districten, *Gouvernementsblad* 1863, n°. 10).

Waar zij loopen over gronden, welke tot het Domein der Kolonie behooren, worden zij van wege het Gouvernement onderhouden.

Dit onderhoud geschiedt uitsluitend door daaraan tot strafarbeid veroordeelden te werk te stellen. Vroeger werden daartoe enkele malen arbeiders van de plantages opgevorderd, tegen betaling van loon.

Verbetering en uitbreiding die in de laatste twee jaren daaraan hebben plaats gevonden.

§ c. In de laatste twee jaren werden de navolgende verbeteringen aan de communicatie te land en te water aangebracht met strafarbeiders.

De boorden der Warappakreek werden, ter hoogte van de verlaten plantages Reynsfors en Corneliasburg en een gedeelte van de plantage Ponthieu opengekapte en opgeruimd.

Er werd een communicatiepad gelegd over de zijlijnen van de plantage Kerkshoven en Goosen, om eene tweede verbinding daar te stellen tusschen de Warappa- en Matappica-kreeken.

Van de plantage Resolutie langs het quarantaine-etablisement Leiden, tot aan de plantage Pieterszorg, werd ter breedte van 66 Rhijnlandsche voeten eene opening door het bosch gekapt, om aldaar later een weg te maken, welke aan de bestaande communicatie in het district aansluit.

Hiertoe zijn tevens eenige opgevorderde arbeiders tegen loon gebezigd.

De communicatieweg loopende onmiddellijk langs de rivier (Schaardijk) voor het station en de plantage Frederiksdorp is verbreed tot op 15, gedeeltelijk reeds op 18 Rhijnlandsche voeten en in het midden ter breedte van 6 Rhijnlandsche voeten met schelpen belegd.

Dit werk heeft vele handen gevorderd naardien de grond op eenigen afstand met kruiwagens en grondbakjes moest worden aangevoerd.

De weg door de verlaten plantage Goede Vriendschap is met 6 Rhijnlandsche voeten aan de binnenzijde verbreed. In den op handen droogen tijd moet eene dergelijke verbredening ook aan de andere zijde plaats vinden.

De boorden der kleine Matappica-kreek zijn, ter hoogte van de plantage Landlust en Twisrust tot aan Kuhlenskampspruit opengekapte en opgeruimd.

Aan den weg door de verlaten plantage Corneliasburg zijn voorloopig eenige verbeteringen aangebracht.

Voorts is het gewone onderhoud der wegen welke ten laste van den lande bestaan, met strafarbeiders geschied.

Verbetering en uitbreiding die al dadelijk wenschelijk zijn en mitsdien zoodra doentlijk behooren te worden aangebracht.

§ d. De communicatie te land verkeert inderdaad nog in den meest gebrekkigen en primitiven staat, ook na de verbeteringen welke hierin door de opvolgende districtscommissarissen zijn aangebracht.

Er ontbreekt eene wettelijk regeling op het stuk der wegen, en daarin wordt door het bovenbedoelde reglement op het beheer der districten geenszins voorzien, terwijl bij de gouvernementsresolutie van den 11den September 1863, n°. 5, aan de districtscommissarissen werd opgedragen, om bij de inspectie over de wegen, geene andere eischen te stellen dan die door de vroegere divisie-autoriteiten waren gedaan.

Het bestuur heeft er klaarblijkelijk tegen opgezien om dit onderwerp naar behooren te regelen en daarom slechts in algemeene termen aangeduid, dat de wegen moesten onderhouden worden zoo als zij bestonden.

De precaire toekomst welke de plantages te gemoet gingen, in de onzekerheid wat er van den arbeid der vrijgemaakten zoude te wachten zijn, heeft wel kunnen doen aarzelen om, bij wat er toch moest veranderen en aan een nauwkeuriger toezigt onderworpen worden, aan den landbouwondernemer bovendien al dadelijk de verplichting op te leggen, om de over zijnen grond loopende communicatie in zoodanigen staat te brengen, als van een openbaren weg die ten allen tijde in behoorlijk bruikbaren toestand verkeert, gevorderd moet worden.

Nogtans wordt de behoefte aan goede wegen voortdurend al dringender gevoeld voor school- en kerkbezoek, voor eene goede uitoefening der geneeskundige dienst en in het algemeen in de belangrijkste en digst bevolkte districten voor de uitvoering van een rigtig bestuur.

Het is dan ook met de meeste belangstelling dat de bewoners van deze districten eene betere inrigting der communicatiewegen te gemoet zien.

Voor de beantwoording van de bij deze paragraaf ge-

stelde vraag, kan de ondergeteekende gebruik maken van hetgeen te dien aanzien in het verslag over 1868 (Memorie van toelichting bij de statistieke tabellen) door hem werd opgeteekend.

Het is zijne meening, dat een bruikbare weg geene mindere kruinsbreedte behoort te hebben dan 18 Rhijnlandsche voeten; dat de weg op het midden ter breedte van 6 Rhijnlandsche voeten belegd dient te zijn met schelpen, zoogenaamde stookasch, of ook met gebrande klei; dat de bruggen een overgang moeten hebben van niet minder dan 10 Rhijnlandsche voeten binnen de leuningen en in rechte lijn de communicatie vervolgen.

De thans bestaande overgangen over de loossluizen, die bijna alle geheel uit de rigting van den weg liggen, dien met scherpe hoeken breken en daarenboven een gevaarlijken overtocht aanbieden, — op de plantages Monsouci en 't Vertrouwen loopt de weg nog door de gebouwen van de oude waterwerken, — moeten noodwendig vervangen worden door regt op den weg liggende bruggen, en het is vooral de daargestelling van deze bruggen welke eene gewenschte verbetering der wegen eenigzins kostbaar zal maken, maar zonder welke toch ook eene verbredening en betere inrigting van den weg volkomen nutteloos zoude wezen.

In Beneden-Cottica heeft de baan waarover de communicatie loopt, op de meeste plantages genoegzame breedte om den weg tot op 18 Rhijnlandsche voeten te brengen.

Op onderscheidene plaatsen is daartoe niet anders noodig dan van de kanten naar het midden den weg eenigzins te verhoogen.

Op enkele anderen waar het pad over de voordammen loopt, moet verbredening worden aangebracht door grond aan de buitenzijde te delven, hetwelk echter nergens groot bezwaar zal opleveren, thans daar het hiervoren reeds aangeduide gedeelte voor het station de vereischte breedte grootendeels reeds heeft bekomen.

Intusschen moet overal in het district verbetering van den weg plaats vinden, en op sommige plaatsen zelfs eene verbredening van 10 tot 12 Rhijnlandsche voeten van het bestaande pad, ter hoogte van 4 tot 8 Rhijnlandsche voeten worden aangebracht.

Nogtans zijn deze smalle paden niet altijd de minst bruikbare, dewijl zij door hoogere en meer openligging minder van de regens doorweekt en spoediger droog worden dan de bredere wegen, welke vlakker en meer tusschen opgaande en kreupelhout besloten liggen.

De ondergeteekende stelt zich voor dat met de verbeteringen der wegen van een aangewezen punt — immers de vestigingsplaats van het districts-bestuur — zal moeten worden uitgegaan en dat beurtelings ter weerszijde, de weg van de naast aangelegene plantages worde in orde gebracht.

Dit komt het doelmatigst voor en snijdt den weg af aan allerlei reclames; terwijl, ten einde den arbeid niet te versnipperen, op de verder gelegen plantages, alwaar met de verbetering nog geen aanvang werd gemaakt, het onderhoud op den ouden voet zoude moeten blijven geschieden.

Uitbreiding van den communicatieweg wordt in Beneden-Cottica alleen vereischt van de plantage Pieterszorg naar de plantage Resolutie, waarmintrent een voorstel ahangig is en waarover de ondergeteekende reeds sedert eenigen tijd met den eigenaar van de tusschen de plantage Pieterszorg en het etablissement Leyden gelegen gronden en met de administrateurs der plantage Resolutie in overleg is getreden.

In Matappica bestaan ook geene overwegende bezwaren om den weg op de voorgestelde breedte te brengen. De toestand aldaar is ongeveer dezelfde als die in Beneden-Cottica.

Het is mij evenwel voorgekomen dat aldaar, voor den weg, loopende langs den oostelijken oever der Warappa- en den westelijken oever der kleine Matappica-kreeken en de beide verbindingswegen bij Moed en Kommer en Kerkshoven zoude kunnen ontstaan worden met eene kruinsbreedte van 15 Rhijnlandsche voeten, in welk gevoelen door de bewoners der aldaar gelegen plantages volkomen wordt gedeeld.

Uitbreiding van den weg wordt in dit district nergens gevorderd.

Alleen dient de plantage Alliance in verbinding gebragt te worden met den op den westelijken oever der groote Matappicakreek loopende communicatieweg, waartoe eene overhaalpont in deze kreek zal gelegd moeten worden, tegenover de plantages Constantia of Nieuw Meerzorg.

Een zoodanige veilige overtocht over deze kreek, wordt hier vooral ook gevorderd voor een 40tal kinderen van de plantage Alliance, die dagelijks de school op Nieuw Meerzorg moeten bezoeken en thans nog op zeer gebrekkige wijze, door middel van een gewoon schulpcorjaal, vier malen daags worden overgezet; terwijl zoodanige veerpont verder van uitstekend gerief zal wezen voor stoombootreizigers van dit district, dewijl die op het terrein van Alliance worden opgenomen en afgezet en gevolgelijk immer met eigen vaartuig zich aldaar moeten doen brengen en afhalen.

Naar aanleiding van hetgeen betrekkelijk dit punt in het meergemelde verslag werd opgeteekend, hoopt de ondergeteekende thans weldra in de gelegenheid te zijn een afzonderlijk voorstel aangaande dit belang voor de bewoners van het district Matappica aan Uwe Excellentie te kunnen aanbieden.

Als eene wenschelijke uitbreiding en verbetering van de communicatiemiddelen, kan hier nog vermeld worden het leggen van eene dergelijke veerpont over de Warappakreek ter hoogte van de plantage Kerkshoven, waartoe van den communicatieweg aldaar op de oude landingsplaats van de verlaten plantage Bentshope, eene geschikte en weinig kostbare gelegenheid bestaat.

De kosten aan zoodanige verbeteringen en uitbreiding ongeveer verbonden.

§ e. Voor elke plantage afzonderlijk zijn de onkosten berekend geworden en is daarbij gelet op de meerdere of mindere bezwaren, welke ter plaatse bestaan om den weg in den vereischten staat te brengen.

De ondergeteekende heeft daartoe de medewerking gehad van onderscheidene gezagvoerders in deze districten, die met de meeste bereidwilligheid van de hun opgedragen commissien zich hebben gekweten.

Hunne opmetingen en becijferingen zijn onderling vergeleken en met elkander in overeenstemming gebragt, waarbij op de plaatselijke omstandigheden steeds het oog is gehouden.

De kosten zijn berekend afzonderlijk voor grondwerk, voor bruggen en voor schelpen, als volgt:

COMMUNICATIEN.	Grond- werk.	Bruggen.	Schelpen.	Totaal.
<i>Verbeteringen.</i>				
Pieterszorg-Picardie . .	f 10 543	f 24 171	f 5 025	f 39 739
Picardie-Constantia . .	5 700	300	4 560	10 560
Constantia-Estherusrust	3 644	8 270	4 405	16 319
Badenstein-Kerkshoven	2 094	4 367	1 340	7 801
Moeden Kommer-Adri- chem	2 267	"	1 500	3 767
Kerkshoven-Goosen . .	1 000	750	1 250	3 000
Goosen-Vaderszorg . .	1 000	500	1 150	2 650
<i>Uitbreiding.</i>				
Pieterszorg-Resolutie .	7 721	1 036	1 100	9 857
Constantia-Alliance . .	"	1 200	"	1 200
Bentshope-Kerkskoven	"	800	"	800
	f 33 969	f 41 394	f 20 330	f 95 693
Voor opzigtersloo- nen onvoorziene uit- gaven 10 percent . . .	"	"	"	9 569
				f 105 262

Eene uitgaaf van ruim honderd duizend gulden zal er alzoo, volgens bovenstaande begrooting, gevorderd worden op de wegen in deze beide districten in goeden staat te brengen.

In de uitvoering van het werk ziet de ondergeteekende geen bezwaar.

Het grondwerk voor het leggen der aardebaan alleen, zoude hij willen doen verrigten door van de plantages op te vorderen arbeiders tegen loon, voor zooveel als daartoe geene vrijwillige arbeiders te bekomen zullen zijn.

Men meent intusschen, dat, voor zoodanig werk, ploegen arbeiders uit Engelsch Guyana, uit Berbice vooral, zoo als die thans reeds voor korteren of langeren tijd op sommige plantages alhier voor delfwerk en rietkappen overkomen, zich zullen aanbieden.

Het maken der bruggen moet naar het vastgesteld plan worden aanbesteed en daartoe zullen ongetwijfeld vele mededingers worden gevonden.

Eene belangrijke besparing in de uitgaven voor het werk, meent de ondergeteekende hier te kunnen aanwijzen, wanneer voor het beleggen van den weg met schelpen de strafarbeiders worden gebezigd.

In de beide onderwerpelijke districten zullen die daartoe gewis steeds in voldoende getale op het station alhier aanwezig zijn, terwijl voor zoodanig werk hun gehalte doorgaans zich allezins prêteert, naardien de sterkeren kunnen dienen als bemanning op de ponten en de zwakkeren het grootste getal tot het vervoeren en verdeelen der schelpen over den weg.

De ondergeteekende rekent met dit beknopt verslag omtrent de communicatien in deze districten te hebben voldaan aan de uitnoodiging, vervat in de gouvernements-resolutie van den 5den Julij jl., n°. 26.

Hij meent echter ten slotte te mogen aanstippen, dat aan eene verbetering en uitbreiding der wegen noodwendig dient vooraf te gaan, het tot stand komen eener wettelijke verordening op den aanleg en het onderhoud, waarbij, mogen de kosten van aanleg al uit de algemeene middelen kunnen worden gevonden, ten aanzien van die voor onderhoud, eene belasting op de gronden wordt gelegd, uit welker opbrengst het bestuur in een behoorlijk onderhoud zal kunnen voorzien; terwijl er wijders reglementaire bepalingen zullen moeten bestaan omtrent dat onderhoud, zoo wat aangaat het leveren van den grond voor herstellingen, den afstand waarop beplantingen zullen mogen geschieden, enz.;

waarbij eindelijk nog moet worden opgeteekend de behoefte aan omvangrijker voorschriften op het losloopen van vee, het ter nederleggen en laten liggen op den weg van voorwerpen die den overgang belemmeren, en andere politie-verordeningen, welke in het belang van bruikbaarheid en veiligheid van den weg worden gevorderd.

Frederiksdorp, 17 Augustus 1869.

De Districts-commissaris in Beneden-Cottica en Matappica.

(Get.) A. G. VAN SON.

Beneden- en Boven-Suriname.

Er bestaat voldoende communicatie te water in de geheele uitgestrektheid der districten Beneden- en Boven-Suriname, zijnde de rivier Suriname, alsmede de Pauluskreek, in welke kreek gelegen zijn de plantages IJland, Bleijendaal en Aurora, en die, voor zooveel noodig, door de daarin gelegen plantages en gronden bevaarbaar wordt gehouden.

De bestaande communicatie te land bepaalt zich echter slechts tot een gedeelte van het district Beneden-Suriname. Zij strekt zich uit van af het fort Nieuw Amsterdam tot aan plantage 't IJland, zijnde een afstand van 6½ à 7 uren gaans; die nog verkeert bovendien in eenen ongunstigen staat en is voor het grootste gedeelte in den regentijd hoogst moeilijk te begaan; alleen in het drooge seizoen is de weg goed begaanbaar; in denzelfden toestand verkeerende als bij de opheffing der slavernij, heeft derhalve deze communicatie in de laatste twee jaren geene verbetering ondergaan.

De middelen beschikbaar tot onderhoud daarvan bepalen zich tot de verplichting bij art. 75 van het reglement op het beheer der districten (*Gouvernementsblad* 1863 n°. 10) aan gezagvoerders opgelegd om ten allen tijde de landscommunicatie, voor zoo verre die loopen over of langs de plantages of gronden waarop zij bevel voeren, behoorlijk schoon, open en in bruikbaren staat te houden.

Als een gevolg daarvan wordt de communicatie van hunnentwege twee malen in het jaar schoon gemaakt, zijnde het eenigste wat in den regel tot onderhoud daarvan wordt gedaan, en wordt daarin, met het oog op de bestaande behoefte aan arbeidende krachten, berust; alleen dan wanneer zij daarin in gebreke blijven of dat er defecten in de communicatie ontstaan, wordt er proces-verbaal opgemaakt.

In het afgelopen jaar is door het Bestuur magtiging verleend om de bestaande communicatie te land in het district Beneden-Suriname uit te breiden en tot dat einde met strafarbeiders een weg aan te leggen van af de verlaten plantage Claverblad tot aan plantage Maagdenburg, waarmede thans zoo ver gevorderd is dat de weg tusschen St. Eustatius en St. Barbara tot eene behoorlijke breedte geheel opengekapte en gelijk opgedragen is, zoodat alsnu een aanvang is gemaakt met den weg tusschen Merveille en Maagdenburg, terwijl over de Mapaisi- en Zwampkreeken, liggende tusschen de twee eerstgenoemde plantages, behoorlijke bruggen zijn aangelegd.

Het voornemen bestaat om, zoodra de weg tot aan Maagdenburg behoorlijk in orde zal zijn gebragt, met het aanleggen van communicatie te land ook op de overige plantages in het district Beneden-Suriname, alwaar die nog gemist wordt, voor zooveel doenlijk, voort te gaan, zoodat er uitzigt bestaat, dat de communicatie te land, die zich tot dusver slechts tot een gedeelte van dat district bepaalt, mettertijd over de geheele uitgestrektheid daarvan zal loopen, tot welk einde ook stevige bruggen zullen moeten worden gelegd over de breede Surnaus- en Pauluskreeken, tot het leggen van welke eerstgemelde brug door het Bestuur bereids magtiging is verleend.

In het district Boven-Suriname bestaat hoegenaamd geene communicatie te land.

Wanneer echter in aanmerking wordt genomen de mindere belangrijkheid van dat district, bestaande, behalve in de drie suikerstaten de Drie Gebroeders, Groot Chatillon en de Guinesche Vriendschap en den aan de uiterste grens van dat district gelegen houtgrond Berg en Dal, slechts in eenige grondjes, en de groote afstand tusschen die plaatsen, dan moet het er voor worden gehouden dat de behoefte aan communicatie te land, met het oog op het schoolonderwijs, zich in dat district slechts bepaalt tot het aanleggen van een weg tusschen de plantages de Guinesche Vriendschap, de Drie Gebroeders en den grond Klein Curaçao, hetgeen echter, mijns inziens, eerst dan een punt van overweging zal kunnen uitmaken, nadat aan de communicatie in het district Beneden-Suriname de voorgenomene uitbreiding zal zijn gegeven.

Uit het vorenstaande resulteert dat de communicatie te land, die zich tot een gedeelte van het district Beneden-Suriname bepaalt, niet als voldoende kan worden beschouwd en dat zij bovendien verbetering vordert.

Niet alleen is die verbetering hoogst wenschelijk; bij eene door eene commissie uit burger-autoriteiten gedane opname is het zelfs gebleken, dat om het bestaande te behouden, eene verbetering daarvan, althans op eenige punten, dringend wordt gevorderd.

Daartoe zijn echter voor het oogenblik geene andere middelen beschikbaar dan de arbeid van de strafwerkers, die evenwel nog geruimen tijd zal worden gevorderd bij de hiervoren vermelde onderhanden genomen werkzaamheden tot uitbreiding van die communicatie, zoodat er geen andere weg overblijft dan, om de gewenschte verbetering daar te stellen, het werk door gehuurde arbeiders, zoo die verkrijgbaar zijn, of anders door opgevoerde arbeiders van de plantages, te doen ten uitvoer brengen, waarvan de kosten volgens raming eener commissie uit de gewapende burgermagt op minstens f 2800 à f 3000 zullen te staan komen.

Paramaribo, den 11den Augustus 1869,

Districts-commissaris,
(get.) S. C. NASSY.

Beneden-Para.

I. Bestaande communicatie te land.

Als een natuurlijk gevolg van het uiteenlopende van dit district neemt de communicatie te land verschillende rigtingen aan, welke echter, behalve ten aanzien van één gedeelte, van betrekkelijk geringe uitgestrektheid zijn. Zij bepalen zich tot de navolgende.

1°. Ten noorden en westen van de stad en in de onmiddellijke nabijheid van dezelve treft men vier aan, loopende:

a. van plantage Leonsberg tot en met den grond Combé, eene uitgestrektheid van p. m. 550 kettingen, breed 15—25 voeten;

b. van plantage Maretraite naar Tourtonne, lang p. m. 19 kettingen, breed 43 voeten;

c. van plantage Tourtonne tot aan de scheiding van het stadsdistrict, lang 40 kettingen, breed 50 voeten (zijnde de dwarsweg tot het stadsdistrict behorende 30 kettingen lang en 40 voeten breed);

d. van den grond Toevlugt tot aan de plantage Kwatta, eene uitgestrektheid van p. m. 170 kettingen en breed 40 voeten.

2°. Het zoogenaamde pad of verlengde pad van Wanica, van af den hoek tegenover den grond Zorg en Hoop tot aan de scheiding tusschen het beneden- en bovendistrict, ter hoogte van de zoogenaamde Koffijdjompo, loopende langs een groot aantal gronden, en eene uitgestrektheid beslaande van p. m. 3½ uren gaans met eene breedte van 15—25 voeten.

3°. Ten zuiden van het zoo even vermelde pad van af Poelepantje treft men de communicatie naar de, aan de rivier Suriname regts in het opvaren, gelegen plantages Beekhuizen, Livorno, Dijkveld, Tout lui faut en naar de plantage Houttuin aan de Parakreek, alwaar de communicatie te voet in die rigting — jaren herwaarts zich verder uitgestrekt hebbende — thans ophoudt, eene lengte hebbende van p. m. 660 kettingen, breed 8 tot 20 voeten.

4°. De weg van af den mede aan de rivier Suriname gelegen grond Adrichem tot aan plantage Boxel, eene uitgestrektheid van p. m. 300 kettingen. Deze strekte zich in vroegere jaren tot aan de naast Boxel gelegen plantage Ornamibo, doch door het wegspoelen van een gedeelte van den voorpolder van eerstgemelde is het grootste gedeelte van den weg daarmede heengegaan. Met het oog op onderwijs en geneeskundige praktijk ware het wenschelijk, dat niet alleen daar, maar ook van af Adrichem tot aan Accaribo een weg aangelegd wierd. Het laat zich echter aanzien, dat zulks met aanzienlijke kosten gepaard zoude gaan.

Te water.

Deze gemeenschap bepaalt zich behalve tot:

1°. de rivier Suriname, loopende langs de sub § 1, lit. a, en de sub §§ 3 en 4 (behalve Houttuin) bedoelde plantages en gronden, ook nog tot

2°. de Parakreek, namelijk van af de monding in de nabijheid van plantage Houttuin tot aan den grond Onverdacht en Welbedacht, nabij de doorsneê, eene uitgestrektheid van 4 uren varens;

3°. de doorsneê tusschen de Parakreek en de rivier Suriname ¾ uur varens; en

4°. het kanaal van Wanica loopende langs de sub § 2 bedoelde gronden.

II. Middelen beschikbaar tot onderhoud dier communicatie.

Ingevolge art. 75 der publicatie dd. 22 April 1863 (*Gouvernementsblad* n°. 10), rust op eiken gezagvoerder de verplichting, om de landscommunicatie, voor zoo ver die loopen over of langs de plantages of gronden waarop zij bevel voeren, behoorlijk schoon, open en in bruikbaren staat te houden. Dit heeft in zoover plaats, dat die communicatie

twee malen 'sjaars schoongemaakt worden. Ofschoon niet als voldoende te achten, wordt met het oog op het algemeen erkende gebrek aan werkkrachten de naleving der hierboven aangehaalde wetsbepaling niet gestrengelijk toegepast.

Het onderhoud der navolgende communicatie komt geheel en al ten laste van belanghebbenden, namelijk die te land sub §§ 1, 3 en 4 en gedeeltelijk sub § 2, en te water sub § 2. Komen zij daarin te kort, dan wordt zulks voor hunne rekening door opgevorderde arbeiders gedaan.

Van de communicatie te land sub § 2 bedoeld, wordt een groot gedeelte met de daarbij behorende bruggen voor rekening van het Gouvernement onderhouden, namelijk:

1°. langs de achterlanderijen van plantage Beekhuizen (naar aanleiding van zekere overeenkomst door de eigenaars van die plantage met het Gouvernement aangegaan) lang 227 kettingen;

2°. langs de landerijen van Monplaisir p. m. 90 kettingen aan het Gouvernement toebehoorende;

3°. langs andere verlaten gronden boven de achterlanderijen van plantage Tout lui faut en leidende naar den Pararacweg, waarvan de lengte thans niet kan worden bepaald, dewijl de weg geheel onder water staat. Alsmede van de communicatie te water:

a. de linker boord van het kanaal, sub n°. 4, voor zoover dezelve langs de zoo even, sub 1, 2, 3, vermelde landerijen loopt;

b. de doorsnede, sub n°. 3 bedoeld, zijnde een gedolven kanaal, en eertijds door Commando-negers onderhouden.

Het onderhoud van een en ander geschiedt door straf- of opgevorderde arbeiders.

III. *Verbetering en uitbreiding die in de laatste twee jaren aan die communicatie hebben plaats gehad.*

Ten aanzien van de communicatie langs de achterlanderijen van plantage Beekhuizen, waarvan het onderhoud ten laste komt van het Gouvernement, is daaraan veel verbeterd. Door de plaats hebbende inkalving en verzakking van den grond, waardoor de weg bijkans in het geheel niet begaanbaar was, moest een gedeelte van p. m. 50 kettingen als het ware geheel nieuw aangelegd worden, terwijl de weg in het algemeen verbreed en verhoogd en op sommige gedeelten met zand belegd werd. Ook zijn er 5 stevige houten bruggen aangelegd, in stede van de te voren bestaande overloopen van rondhout, zoo als aan de hooger op gelegen communicatie aangetroffen wordt, alwaar de grond veel lager is en waar in den grooten regentijd de drang van het hoge water de planken zoude losrukken en wegvoeren, zoo als meermalen door de ondervinding gebleken is.

Ten aanzien van de communicatie, waarvan het onderhoud ten laste komt van particulieren, kan gezegd worden dat de navolgende verbeteringen daaraan aangebragt zijn:

verbreding en verhooging van een gedeelte van den weg leidende van plantage Beekhuizen tot en met plantage Livorno, zijnde belanghebbenden daarbij ook te gemoet gekomen met de strafarbeiders van het district;

het openkappen van een gedeelte van de boorden der Parakreek, waardoor de vaart aldaar veel ruimer is geworden.

Ook is men in de laatste maanden bezig geweest een nieuwen weg aan te leggen tusschen de plantages Livorno en Dijkveld, ter vervanging van de landscommunicatie van laatstgemelde, hetgeen eene aanzienlijke verbetering zal daartstellen. Belanghebbenden worden daartoe van tijd tot tijd te gemoet gekomen met de strafarbeiders van het district.

IV. *Toestand der bestaande communicatie, verbetering en uitbreiding die al dadelijk wenschelijk zijn en mitsdien zoodra doenlijk behooren te worden aangebragt, en de kosten daaraan verbonden.*

In het algemeen laat de toestand der communicatie veel te wenschen over. Meer dan zeer noodzakelijk onder-

houd wordt er in den regel niet aan gedaan. De gemeenschap te land is vooral in den regentijd slecht, ook omdat de grond kleiachtig is en de lozing minder goed. Het zou echter in den tegenwoordigen stand van zaken (overwegingen van geldelijken aard in het midden latende) door het gemis aan voldoende werkkrachten bijkans ondoenlijk zijn die verbeteringen aan te brengen, welke, vooral met het oog op de toekomst, bij de vestiging van meerdere geneeskundigen en de uitbreiding van het onderwijs in de districten, zoo wenschelijk te achten zijn.

Communicatie te land.

1°. De communicatie van af Leonsberg tot aan de Combé is slecht, in den regentijd bijna niet begaanbaar. Er dienen:

- a. banken aan weërszijden aangestoken;
- b. de weg verhoogd, en
- c. met zand belegd te worden,

wil men daarvan in den regentijd een behoorlijk gebruik maken. De kosten, wat lit. a en b betreft, zijn door leden van de burgermagt op f 2000 en van alle drie werken te zamen op p. m. f 12 000 begroot. Er dient ook over de loostrens van plantage Maretraite een breeder overloop te zijn dan die bij de sluis aanwezig is. De gouvernements resolutie dd. 3 Mei 1843 stelt belanghebbenden in Maretraite vrij van die verplichting.

2°. Die van Maretraite en Tourtonne is in minder slechten toestand als de voorgaande, er zou tot het aansteken van banken en het verhoogden van den weg, volgens gedane berekening als voormeld eene som van p. m. f 1000 vereischt worden.

3°. Die van Toevlugt naar Kwatta vereischt vooral aan de stadszijde open kappen, en in het algemeen ophooging van een gedeelte van den weg en het daarstellen van tressen. Dezelfde commissie heeft de kosten op f 800 begroot.

4°. Het zoogenaamde pad of verlengde pad van Wanica.

Ten aanzien hiervan zegt de commissie belast met het onderzoek deswege: »met uitzondering van dat gedeelte loopende langs den grond Groot Bleijenhooft ter lengte van 15 kettingen, hetwelk ten gevolge van ligging in den regentijd veeltijds wordt overstroomd, mag worden aangenomen, dat de toestand tot en met de landerijen van plantage Tout lui faut vrij goed is. Van af die landerijen echter tot aan de scheiding van Beneden- en Boven-Para mag de communicatie worden aangemerkt als in den regentijd onbruikbaar te zijn, vermits zij alsdan geheel wordt overstroomd». De commissie heeft zich dan ook bij gelegenheid van dit onderzoek te leur gesteld gevonden, naardien zij ten gevolge dier overstrooming niet verder konde gaan. De verbeteringen hier aan te brengen zouden bestaan in het delven van breede tressen langs de plaatsen waar zich laagten bevonden om met den uitgedolven grond die plaatsen te verhoogden.

De kosten, die zeer zeker in de duizenden (gulden) zouden beloopten, kunnen met geene mogelijkheid op dit oogenblik, dat de weg onder water staat, berekend worden. Evenmin als van de bruggen (om de hiervoren vermelde reden van rondhout gemaakt) die aldaar aangetroffen worden, en vernieuwing vereischen.

5°. De communicatie van af Poelepantje tot en met Houttuin:

a. van de 113 kettingen behorende tot plantage Beekhuizen zijn de eerste 68 in een minder goeden staat en dienen verbeterd te worden door het aansteken van banken en het delven van trekkers, het overige gedeelte van den weg, gelijk:

b. die van plantage Livorno p. m. 79 kettingen, lang 22 à 25 voeten breed, in vrij goeden staat;

c. de communicatie van plantage Dijkveld p. m. 190 kettingen, loopende langs den voorpolder slecht, te smal voor een rijweg en niet gemakkelijk te verbreedden.

Zoo als reeds gezegd, is men bezig een anderen weg aan de zijlijn van Livorno en Dijkveld aan te leggen en zijn p. m. 65 kettingen of p. m. een derde met een breedte van p. m. 20 voeten, daarvan bereids in orde gebragt;

d. die van dijkveld naar Tout lui faut en behoorende tot laatstgemelde, 116 kettingen lang, van 8 tot 15 voeten breed, in slechten staat, verdient noodwendig verbeterd te worden, door den weg te verbreedden, banken aan te steken, trekkers te delven enz.;

e. die van Tout lui faut naar Houttuin en tot laatstgemelde behoorende, lang 113 kettingen en breed 12 à 15 voeten, alsmede in een slechten staat, en dient even als van Tout lui faut verbreed te worden, banken aangestoken en trekkers gedolven.

De bruggen behoorende tot deze communicatie zijn in vrij goeden staat.

Tot het behoorlijk in orde brengen dier communicatie, dat dezelve namelijk ook tot rijweg kan dienen, wordt de raming door de daartoe benoemde commissie gesteld op f 15 000.

6°. De communicatie tusschen plantage Adrichem en Boxel, kan voor het grootste gedeelte als in minder goeden staat worden aangemerkt.

Tusschen Adrichem en la Rencontre en tusschen Domburg en Boxel dient dezelve op vele plaatsen verbreed en verhoogd en nieuwe trekkers gedolven te worden, terwijl een gedeelte van Domburg ook ophooging vereischt en het pad langs de arbeiderswoningen van la Rencontre verbreding.

De kosten hiertoe vereischt kunnen op minstens f 2500 worden geschat.

Het wenschelijke dat de communicatie zich verder uitstrekke, namelijk van Accaribo naar Adrichem en van Boxel naar Ornamibo is bereids betoogd.

Communicatie te water.

a. De Parakreek.

Behalve op enkele plaatsen alwaar het openkappen der boorden niet zoo ruim plaats vond als bij anderen en men daaromtrent met meer inschikkelijkheid te werk ging uit hoofde van de hooge kosten, kan de kreek gezegd worden wat de breedte betreft, thans zeer goed bevaarbaar te zijn; alleen bevinden zich daarin enkele (hoeveel kan niet worden opgegeven) stompen van boomen, die van de boorden der kreek ingestort zijn en zich diep in den modder gezet hebben, waardoor van tijd tot tijd ongelukken aan ponten hebben plaats gehad. Deze hebben jaren lang bestaan en men heeft teruggedeinsd voor de kosten die het ligten van deze stompen, op honderden guldens geschat, zouden veroorzaken.

b. De doorsneë tusschen de Parakreek en de rivier Suriname. De boorden zijn thans zoo zwaar begroeid en de vaart daardoor en door overhangende boomtakken minder goed bevaarbaar, zoodat dezelve noodwendig opengekapd dient te worden. De kosten hiertoe benodigd kunnen op f 200 worden geraamd.

c. Het kanaal van Wanica verkeert in een ongunstigen toestand, vermits hetzelfde nagenoeg over de geheele uitgestrektheid ondiep en op vele plaatsen te smal is; van af de Goede Verwachting tot aan den grond Frederikshoop, eene uitgestrektheid van p. m. 138 kettingen, kan het niet dan met hoog water, en dan nog enkel met corjalen worden bevaren. Van af laatstgemelde tot aan de scheiding van Beneden- en Boven-Para is dat gedeelte alleen bij zeer hoog springgetij en in den grooten regentijd bevaarbaar.

De verbetering hier aan te brengen, bedelving der kreek, kan als onvernijdelijk worden aanbevolen. Wegens de groote kosten, die noodwendig daarmede gepaard gaan, is het natuurlijk geheel buiten het vermogen van belanghebbenden geweest om iets daaraan te doen. De commissie belast geweest met het uitbrengen eener begroting dier kosten, heeft te kennen gegeven » dat het moeilijk is in het tegenwoordig regensaisoen eene raming te maken, vermits de waterstand aan het bovengedeelte te hoog is ».

Het laat zich echter gemakkelijk beseffen, dat het bedelven eener bijna onbevaarbare kreek van p. m. 1000 kettingen duizende guldens zal vereischen.

DISTRICT BOVEN-PARA.

Ook in dit district bestaat er zoowel te land als te water eene gemeenschap, die vrij uitgestrekt is en verbeteringen vereischt.

I. Bestaande communicatien.

Die te water, beginnende bij de doorsneë naar de Suri-name-rivier, geschiedt door de Para-rivier en de daarin uitwaterende Oeman, Coropina, Taiwaicoera, Carolina-en Saramaccakreek. De Oeman en de drie laatstgenoemde kreeken zijn in den droogen tijd slechts voor kleine corjalen bevaarbaar en loopen soms geheel droog.

De Parakreek is bevaarbaar van af de evengenoemde doorsneë tot aan den houtgrond Berlijn, eene uitgestrektheid van p. m. 9 uren varens. Aan deze kreek liggen de hout- en kostgronden Onoribo, Osembo, Onverwacht, Overtoom, Topibo, Loefbeek, Jagersburg, Hanover, Beaulieu, Berlijn en Oranje.

Aan de Coropinakreek liggen o. a. de gronden Lust en Rust, la Diligence, Tempoco, la Liberté, la Prospérité, Beerseba en Valkenburg. Aan de Tawaicoera heeft men de Vier Kinderen. Aan de Carolinakreek L'Inquiétude.

De gemeenschap te land, beginnende bij de achterlandertijen van Onverdacht op de hoogte van de zoogenaamde Koffijdjompo, loopt langs of door de gronden van Onverdacht, Osembo, Onoribo, Onverwacht, Overtoom, La Prosperité, de Vier Kinderen, Valkenburg, Hanover, Berlijn, Oranje tot naar L'Inquiétude.

De afstanden bedragen:

van Koffijdjompo naar Onoribo	3 uren gaans;
„ „ „ Osembo	3 „ „
„ „ „ Onverwacht	3 ¼ „ „
„ „ „ Overtoom	5 „ „
„ „ „ La Prospérité	5 ¾ „ „
„ „ „ Valkenburg	5 ¾ „ „
„ „ „ Vier Kinderen	6 „ „
„ „ „ Post Republiek	6 „ „
„ „ „ Hanover	8 „ „
„ „ „ Berlijn	8 ½ „ „
„ „ „ Oranje	8 ¾ „ „
„ „ „ L'Inquiétude	9 ½ „ „
„ „ „ Paramaribo	3 ½ „ „

II. Middelen beschikbaar tot onderhoud dier communicatien.

Dezelfde bepalingen en bemerkingen als hiervoren vermeld zijn ten aanzien van het benedendistrict, zijn ook hier toepasselijk.

De communicatien zoowel te land als te water moeten door particulieren onderhouden worden, met uitzondering van twee gedeelten, waarvan het eene, p. m. 30 kettingen lang, gelegen tusschen La Prospérité en Lust en Rust aan de Coropinakreek, en het andere p. m. 200 kettingen lang, p. m. 60 kettingen aan den regter oever van de Coropinakreek en p. m. 140 kettingen aan den linker oever der Parakreek tusschen Maretraite en Mawakobo gelegen, tot 's lands domeinen behooren.

III. Verbetering en uitbreiding die in de laatste twee jaren, aan die communicatien hebben plaats gehad.

Er is zooveel doenlijk de hand gehouden aan het gewoon onderhoud der bruggen en wegen, doch bepaalde verbeteringen of uitbreidingen hebben er niet plaats gehad.

IV. Toestand der bestaande communicatien, verbetering en uitbreiding, die al dadelijk wenschelijk zijn en mitsdien zoodra doenlijk behooren te worden aangebragt en de kosten daaraan verbonden.

De communicatie te land is in den droogen tijd bruikbaar, ofschoon men er zelfs in dat seizoen uitgestrekte modderplassen aantreft, hetgeen door de lage ligging en de slechte loozing veroorzaakt wordt. In den regentijd staat ze soms op eenige plaatsen bij de kreeken tot 4 voeten onder water, waarom de bruggen veel te lijden hebbende en dikwijls geheel wegdrijvende, zoo eenvoudig mogelijk en van het minst kostbaar hout vervaardigd worden.

De verbeteringen, welke hier wenschelijk zijn, zouden moeten bestaan in verhooging van den weg en gravingen van doorsneden, hetgeen echter met enorme kosten gepaard zoude gaan, die het nut en de noodzakelijkheid dier wegen, onder bestaande omstandigheden, m. i., niet zouden rechtvaardigen.

De communicatie te water is thans in een redelijken staat. De boorden der Parakreek, welke voor het grootste gedeelte bezet zijn met zoogenaamde birrie birrie, een bijzonder soort van waterwied, dat daarin zeer weelderig groeit, dewijl de vloed, het zoutwater, zeldzaam op die hoogte doorkomt, worden met ieder jaar gekapt ter voorkoming van stremming in de vaart, hetgeen meermalen heeft plaats gevonden. Dit openkappen, dat alleen in den grooten regentijd kan plaats hebben, ten einde het gekapte wied, dat anders door ophooging eene volkomen verspering van de communicatie zoude veroorzaken, te doen wegdrijven, geschiedt zelden op voldoende wijze, zoodat het wied weder spoedig aangroeiende, veelal moeilijkheden in de vaart te weeg brengt.

Het ware daarom wenschelijk dat de boorden der kreek, loopende voor een groot gedeelte langs landerijen, toebehoorende aan onvermogene personen, voor ééns voor rekening van het Gouvernement tot aan de oorspronkelijke limites opengekapte werden, waardoor welligt het hier bedoeld wied voor goed zou kunnen worden uitgerooid.

Eene dusdanige verbetering aan te brengen aan eene kreek van ruim 9 uren varens zou echter eene uitgaaf van p. m. f 5000 vereischen.

De Districts-commissaris belast met het beheer over de voormelde districten,

(get.) M. DE VEER.

Districten Beneden- en Boven-Saramacca.

De communicatie tusschen de verschillende plantages en gronden, onderling en met de hoofdstad, heeft, behalve waar de in bewerking zijnde plantages onmiddellijk aan elkander grenzen, tot dusverre uitsluitend plaats te water, en wel langs de rivier Saramacca, de Wanicakreek en het kanaal van Saramacca, benevens buiten om over zee.

De Wanicakreek en het kanaal zijn alleen voor roeivaartuigen bevaarbaar. Zij moeten jaarlijks over de geheele lengte, zijnde 25 000 el, worden schoongemaakt, d. i. van het daarin en op de oevers groeiende wied en struiken worden gezuiverd; wordt dit achterwege gelaten, dan is de vaart door den zeer weligen plantengroei zoodanig belemmerd, dat booten en ponten niet meer ongehinderd passeren kunnen.

De diepte dezer vaart is voor roeivaartuigen ten allen tijde voldoende, behalve in het midden, alwaar nagenoeg geen stroom is en hetwelk door het drabbige water gedurig aanslibt.

Dit gedeelte, ter lengte van 230 kett. à 66 rh. v. = 4761 el, moet dan ook, zal de vaart goed blijven, telken jare worden uitgediept. Voor deze werkzaamheden wordt, bij het ontbreken van vrijwillige arbeiders, krachtens art. 76 der publicatie *Gouvernementsblad* 1863, n°. 10, het noodige aantal arbeiders van de in bewerking zijnde plantages en gronden opgevorderd en tegen betaling van het volgens tarief bepaalde loon te werk gesteld.

Van September tot December 1867 is, nadat in verscheidene jaren het middengedeelte niet uitgediept was, waarom de aanslibbing zoo was toegenomen dat geen boot bijna meer passeren kon, dit werk verrigt met 50 tot 60 arbeiders.

Alhoewel veel verbeterd, is het echter toen niet op de vereischte diepte gebragt. Bovendien is toen aan het schoonmaken van het kanaal en de Wanicakreek begonnen, dat het volgende jaar (1868) is voortgezet.

In den aanstaanden droogen tijd, te beginnen met September e. k., moet het weder uitgegraven en de geheele vaart worden schoongemaakt, waartoe reeds een voorstel is ingediend; de kosten van dit werk zijn begroot op f 3798.

In het jaar 1868 is men begonnen aan het maken van eene nieuwen weg door het bosch naar plantage Catharina Sophia, hebbende eene lengte van 12 000 el. Hiertoe worden gebezigd strafarbeiders, welke echter nimmer in genoegzaam aantal aanwezig zijn om dit werk met meer spoed te doen vorderen. Evenwel gaat het in evenredigheid van de weinige beschikbare handen vooruit. 2500 ellen daarvan zijn klaar.

Het omhakken en gelijkgronds maken der zware boomen van de hardste houtsoorten veroorzaakt veel oponthoud. Met meer arbeiders zou het werk spoediger gereed kunnen zijn; evenwel komt het den ondergeteekende niet raadzaam voor om hiertoe arbeiders van de plantages en gronden op te vorderen, dewijl ook zonder dat, reeds velen gebrek aan arbeiders hebben.

Ditzelfde is het geval met een nieuwen weg, die door middel van strafwerkers opengekapte is van plantage Kent over post Nassau naar de plantages Caledonia en Concordia. Deze weg heeft eene lengte van ruim 5000 ellen.

De verbetering die hieraan vereischt wordt bestaat:

1°. in het aan weerskanten graven van een trens en het verhoogen van den weg met den uitgedolven grond;

2°. het uitroeijen van boomstompen en wortels, en

3°. het dekken van den weg met gebrande klei, puin of grond. De kosten hiervan kunnen begroot worden op ruim f 5000.

Bij de groote uitgestrektheid dezer districten, de weinige bevolking en de groote onderlinge afstanden tusschen de plantages en gronden, is aan geen verdere uitbreiding van wegen te denken.

Als een bewijs der bevolkingschaarschte kan dienen, dat aan de beide oevers der Saramacca van plantage Kent tot plantage Hamburg, eene stroomlengte van ruim 9²/₃ Duitsche mijl, slechts wonen 1589 menschen; dat de Boven-Saramacca van plantage Hamburg tot aan het boschneger dorp Maripaston, eene stroomlengte van ruim 13 Duitsche mijlen, slechts bewoond is door 237 menschen, terwijl de Coppename, Coesewijne en Tibiti, met uitzondering van het etablissement Batavia, nagenoeg geheel onbewoond zijn.

De Districts-commissaris,

(get.) J. F. A. CATEAU VAN ROSEVELT.

District Coronic.

Communicatiewegen te land en te water en vervoermiddelen.

De communicatie bestaat in dit district, tusschen de verschillende plantages, te land.

Een vrij goede rijweg, ter breedte van p. m. 20 voeten en bijna 4 uren gaans lengte, voor het grootste gedeelte aan beide zijden met kokospalmen beplant, loopt van de meest oostelijk tot de meest westelijk gelegen plantages, en wordt door de plantage-eigenaren, voor zoover deze door of langs hunne concessien loopt, even als de bruggen, onderhouden, terwijl daar, waar die weg door landsdomainen gaat, deze voor rekening van het Gouvernement, door aangehuurde of strafarbeiders, in goeden staat gehouden wordt.

Aan den districts-commissaris is de verplichting opgedragen te waken dat bruggen en wegen ten allen tijde in voldoende bruikbaren staat zijn.

De gemeenschap met andere gedeelten der kolonie is, door middel van kustvaarders, uitsluitend over zee.

Van de vijf kanalen, gedolven tot het binnenkomen van kustvaarders, zijn de twee oostelijke, dat van plantage Moy en Mary's hope reeds door de van die zijde aanspoelende modderbank, onbruikbaar gemaakt, en, terwijl door dezelfde oorzaak, alleen vaartuigen van geringen diepgang in het landskanaal kunnen komen, is dat van plantage Leasowes, zijnde de modderbank tot daar nog niet gekomen, in goeden staat.

Het kanaal van plantage Burnside is sedert eenige jaren niet meer onderhouden en alleen voor ponten bevaarbaar.

Daar alleen het kanaal van Leasowes door alle kustvaarders te bereiken is, maar de afstanden te groot zijn om van andere plantages de producten per as daarheen te vervoeren, blijven voor de andere kanalen de schoeners in zee voor anker, en worden gelost en geladen door middel van daartoe ingerigte ponten, eene wijze van vervoer, die, behalve kostbaar, moeilijk en door hooge zee dikwijls gevaarvol, toch door de omstandigheden vereischt wordt.

Overigens wordt als vervoermiddel tusschen de plantages onderling kar en paard of ezel gebruikt.

Wanneer de per vaartuigen aangebrachte goederen, bestemd voor het bouwdepartement, den militairen post enz. te groot of te zwaar zijn om per scheepssloop aan wal te worden gebracht, wordt door den districts-commissaris een groot vaartuig van particulieren aangehuurd tot lossing dezer goederen, die vervolgens per gouvernementskar en ezel naar de plaats hunner bestemming worden aangevoerd.

De districts-commissaris is, door de groote afstanden, welke hij tot het bezoeken der plantages moet afleggen, verplicht tot het aanschaffen en onderhouden van een paard en rijtuig en ontvangt hiervoor fourrage voor een paard, f 270 'sjaars.

Als verbetering in de twee laatste jaren aangebragt, dient de, tot bescherming van het voorland en dus ook van den daar langs loopenden rijweg, oostelijke zeedam te worden vermeld, die in den loop van 1867, gedeeltelijk door straf-arbeiders, gedeeltelijk door de van plantages, tegen betaling, opgevorderde arbeiders, is opgeworpen en aan arbeidsloon f 1300 heeft gekost.

Als uitbreiding dient, hoewel niet volstrekt dadelijk vereischt, toch tot bevordering van verkeer en circulatie, een weg, ter verbinding van dit district met Nickerie, te worden aangelegd; te meer is dit wenschelijk, daar mij, uit het door mijnen ambtsvoorganger gehouden journaal, gebleken is, dat het overslaan van bruggen althans met de hier voorhanden, niet kostbare middelen, vooreerst zou kunnen geschieden.

Dit plan is echter nog niet genoeg tot rijpheid gekomen om, zelfs tot eene oppervlakkige beraming van kosten, gegevens te kunnen hebben.

*De waarnemende Districts-commissaris,
belast met het beheer van Coronie,*

(get.) BECHTOLD.

District Nickerie.

a. Communicatie te land.

Deze bestaat op meer of minder gebrekkige wijze tusschen de plantages Waterloo en Paradise en van plantage Hamptoncourt tot plantage 't Lot. Dezelfde verbinding te volgen tot aan de kleine kostgronden, die al meer en meer hooger op de Nickerie-rivier worden aangelegd, zoude met groote bezwaren en kosten gepaard gaan en naar evenredigheid daarvan geen nut kunnen aanbrengen, en zulks te minder, omdat toch de houtgronden aan de Maratakkakreek, welke nog meer te beduiden hebben dan de gemelde aanplantingen van kost, wegens den afstand, niet binnen 't bereik van eene verbinding te land zouden kunnen gebracht worden.

Meestal is de communicatie daargesteld op geruimen afstand van de rivier, waaruit de bewering voortvloeit van de eigenaren, dat zoodanige thans bestaande wegen

eigenlijk niet de bij de wet bedoelde communicatiewegen zijn en bij gevolg niet aan het voor die wegen bepaalde toezigt kunnen onderworpen geacht worden.

Als middelen tot het onderhoud van die wegen beschikbaar, zijn dan ook slechts die beschouwd, welke zij zelf wenschten en onderling goedvonden te verstrekken.

Gedurende de laatste jaren heeft geene uitbreiding of verbetering aan de communicatiewegen plaats gevonden, doch het groot belang der zaak, waarvan ook de plantage-eigenaren zelf doordrongen zijn en zelfs in die mate, dat zij zich belangrijke offers voor de daarstelling en het onderhoud eener behoorlijke verbinding zouden willen getroosten, heeft er reeds toe geleid, dat plannen gemaakt en opnemingen gedaan zijn om de vereischte veranderingen tot stand te brengen.

Hoe wenschelijk deze zouden zijn voor de ontwikkeling van een district, dat zoo bevolkt is, als dit, en waarin de afstanden tusschen de plantages betrekkelijk niet groot zijn, vereischt voorzeker geene aanduiding in bijzonderheden. Voor onderwijs, geneeskundige verpleging, politie, verkeer van de plantages met Nieuw Rotterdam en onderling zouden zij verbetering en besparing tevens aanbrengen.

Zoo als reeds gezegd is, zouden de eigenaren bereid gevonden worden om van hunne zijde de daarstelling van de noodige communicatiewegen te bevorderen, en ik meen wel op de volgende grondslagen:

1°. dat zij aan den arbeid zullen contribueren;

2°. dat zij de wegen en daarin benodigde kunstwerken, als deze in orde zijn gebracht, zullen overnemen met den last van onderhoud volgens de wettige bepalingen op de communicatiewegen, en

3°. dat de aldus daargestelde en overgenomen wegen zullen tot communicatiewegen worden verklaard.

Op de vragen, welke verbeteringen en uitbreidingen wenschelijk zouden zijn en welke de onkosten daarvan ongeveer zouden wezen, kan worden geantwoord als volgt:

Allereerst zoude vereischt worden om Nieuw Rotterdam met al de plantages tot aan 't Lot toe in verbinding te brengen door de volgende nieuwe wegen:

Van Nieuw Rotterdam tot tegenover plantage Waldeck 139 kett., welke zullen vorderen 3336 taken arbeids.

Van plantage Waldeck tot de gronden van plantage Waterloo, welke in cultuur zijn, 275 kett., welke zullen vorderen 5500 taken arbeids.

Over het bebouwd gedeelte van plantage Waterloo tot de zijlijn van plantage Nursery 45 kett., welke zullen vorderen 395 taken arbeids.

Van plantage Paradise tot plantage Hampton Court 90 kett., welke zullen vorderen 2160 taken arbeids, te zamen 549 kettingen, welke zullen vorderen 11 391 taken arbeids.

De arbeid benodigd voor deze nieuwe verbindingen, is berekend naar de locale gelegenheden, doch de wegen zijn gesteld op minstens 10 Rhijnl. voeten kruin, met openkapping van $\frac{1}{2}$ ketting aan elke zijde van den weg.

De kosten van arbeid zouden beloopt, berekend naar f 1,50 per taak (waaronder begrepen vermeerdering door kosten van opzigt enz. en daartegenover de vermindering van uitgaven door hulp van gestraften) de som van f 17 086,50

Voor de overbruggingen der kreek A, B en D, 4 kleinere bruggen op plantage Waterloo, de afdamming C en eenige kleinere werken 3 181,00

f 20 267,50

In de tweede plaats zoude in aanmerking behooren te komen de noodige verbetering der reeds bestaande wegen, welke reeds begroot is als volgt:

Op plantage Nursery is het in orde brengen van eene lengte van:

40	kett. begroot op	115	taken arbeid.
44	"	"	196 " "
51	"	"	119 " "

Hazard.	30	kett. begroot op	81	taken arbeid.		
	19½	"	"	42	"	"
	29	"	"	129	"	"
Paradise.	139	"	"	1280	"	"
	23	"	"	184	"	"
	15	"	"	102	"	"
Hampton Court.	4	"	"	64	"	"
	2½	"	"	25	"	"
	17	"	"	68	"	"
	28½	"	"	124	"	"
	37	"	"	117	"	"
Crappahoek en Lot n°. 32.	31	"	"	20	"	"
	13	"	"	78	"	"
	½	"	"	20	"	"
	1	"	"	8	"	"
	2½	"	"	20	"	"
	21½	"	"	129	"	"
	5	"	"	10	"	"
	8	"	"	48	"	"
	1	"	"	10	"	"
	1½	"	"	6	"	"
	18	"	"	72	"	"
	2½	"	"	10	"	"
't Lot.	13	"	"	78	"	"
Te zamen		598 kettingen	8155 taken arbeid.			

Deze merken berekend tegen f 1,50, als boven vermeld, dan zouden de verbeteringen aan bestaande wegen vereischen f 4732,50.

RECAPITULATIE.

Verbeteringen aan de reeds bestaande wegen f 4 732,50
Onkosten der nieuwe verbindingswegen . . . 20 267,50

Totaal vereischt tot daarstelling eener voldoende communicatie te land langs de plantages in het district Nickerie f 25 000,00

Om bijv. in 4 jaren tijds dat werk tot stand te brengen, zouden (buiten de kunstwerken) 40 arbeiders gedurende ongeveer 100 dagen per jaar moeten werken, waarvan men veronderstelt, dat de eigenaren zouden willen leveren de helft, uitmakende 2 per cent van het getal hunner contractanten.

Voor 't Gouvernement bleef in dat geval te leveren gedurende 4 jaren ⅓ van den geheelen arbeid of 1820 taken per jaar, zegge f 2750,00

en ¼ voor onkosten van kunstwerken 800,00

dus in het geheel per jaar f 3550,00

en in 4 jaren tijds voor de voltooiing van het geheele werk f 14 200.

b. Communicatie te water.

In dit opzigt zijn geenerlei verbeteringen aan te wijzen: Tot de verst afgelegene Indianendorpen, welke tot het district behooren, houdt de rivier of kreek eene breedte van minstens 80 Rhijnl. voeten en meer dan 4 vaam diepte.

De ingezetenen van dit district verzoeken Uwe Excellentie eerbiedig om de in hetzelfde vereischte daarstelling van eene voldoende communicatie te land, wel in ernstige overweging te willen nemen en zoo veel doenlijk te willen bespoedigen. Met bescheidenheid meenen zij er bij deze de aandacht op te mogen vestigen, dat hunne belangen op dit punt zelfs vóór die van al de andere districten op de gevorderde regeling aanspraak mogen maken, en zulks op de volgende gronden:

in geen ander district is zoo veel waarde aan eigendommen binnen zoo korten afstand gelegen;

de meerdere vrije bevolking vereischt een strenger toezigt en moet dus meer onder het bereik zijn van de politie;

de ontvlugtingen naar Britsch Guyana maken het wenschelijk en noodig om door voldoende verkeer over land, dat te water zoo veel doenlijk te beperken;

het geregeld verkeer te water heeft wegens het zwaarder getij in dit district meer bezwaar dan elders;

tot dus verre is nimmer, zoo als elders, door het Gouvernement iets aan de communicatie te land in dat district ten koste gelegd;

de belanghebbenden zijn bereid om in de onkosten te deelen, en eindelijk

geen district brengt zoo veel, als dit aan in de koloniale kas.

*De Districts-commissaris
belast met het beheer over Nickerie,
(get.) P. ALMA.*